

Аннотация

В статье раскрыта сущность игровых технологий как эффективного средства оптимизации образовательного процесса; проанализирована роль феномена игры в процессе формирования и социализации личности; представлен авторский опыт применения игровых технологий: “дебаты”, “мозговой штурм”, “имитационная игра” при реализации задач, определенных программой курса “Образовательная политика”, и формировании ключевых и профессиональных компетенций будущих преподавателей.

Annotation

The article reveals the essence of gaming technology as an effective means of optimizing the educational process; analyzed the role of the phenomenon of play in the process of socialization and personality, presents the author's experience of gaming technology “debate”, “brainstorming”, “imitation game” in the implementation of the tasks defined by the program course “Education Policy”, and the formation of key professional competencies and future teachers.

УДК 165.74:005.11

Чижова О. М.

ПРАГМАТИЗМ ЯК НАУКОВИЙ НАПРЯМОК

На нинішньому етапі історичного розвитку країни відбувається серйозна апробація спроможності нашого політикуму до свідомого оновлення національного життя. Водночас, якщо підбивати підсумки нинішніх пошуків “всеохоплюючого прагматизму”, доходимо висновку, що й у цій царині все залежить, у першу чергу, від нас самих, а це є актуальною проблемою.

Сьогодні в українському суспільстві спостерігаємо своєрідну конкуренцію історичних моделей прагматизму, який сповідують лідери всіх серйозних політичних сил і якого кожен розуміє по-своєму та ще й інколи формулює не зовсім виразно. В результаті збентежена громадськість здебільш змушена споживати своєрідний кон'юнктурний конгломерат новітніх підходів і застарілих звичок. Потреба прагматичної і зваженої оцінки загальнонаціональних перспектив стала занадто очевидною, науково обґрунтованою.

Науковці звертають увагу на необхідність здійснення послідовної політики демократизації економічних процесів, утвердження повноцінних інститутів ринкової економіки та громадянського суспільства. Стратегія інституційних перетворень має узгоджуватися під впливом економічного і політичного прагматизму з визначеними Європейською Радою критеріями членства в ЄС (Копенгагенські критерії), які передбачають стабільність законів та інституційних структур, що гарантують демократію, тобто йдеться про раціональну гармонізацію української зовнішньої та внутрішньої політики. В такому випадку державотворчий прагматизм підказує, що найціннішим у міжнародному досвіді є не комплект готових рішень на всі випадки життя, а методологія наукового підходу до проблем суспільного розвитку, базові принципи їх вирішення, висновки щодо співвідношення загальнозначного та національно-особливого.

Небезпечно забувати, що і сам “державотворчий прагматизм” існував і існує у різних іпостасях. Так, В. Ленін також був прагматиком, коли на етапі очевидного провалу “військово-комуністичного державотворення” проголосив “нову економічну політику”. Й. Сталін також почувався залізним прагматиком, реалізуючи свої ірраціонально-радикальні державотворчі наміри, власну стратегію “шокової терапії” стосовно кризового постреволюційного суспільства. Тоталітаризм взагалі є абсолютизованим державницьким прагматизмом, доведеним до уніфікованого абсурду.

Демократія пройшла і проходить складний шлях утвердження прагматизму та збагачується великою кількістю різноманітних рецептів. По М. Веберу, сучасний західний прагматизм виступає як модифікація жорсткого духовного раціоналізму, котрий, внаслідок рішучих перетворень, посів чільне місце у базовій системі цінностей протестантської етики. Наше типове уявлення про прагматизм як послідовну концепцію “беземоційних”, позбавлених сентиментів і невблаганно раціоналістичних управлінських рішень на основі максимізованого егоїзму, багато в чому визначається, з одного боку, психологічною спадщиною власного казарменого мислення, а з іншого -примітивізованими уявленнями про сучасний ефективний менеджмент. Тому й не дивно, що досить часто для багатьох керівників різних ланок і сфер діяльності ідеальною моделлю менеджменту на пострадянських теренах уявляється дуже своєрідна суміш партійного райкому і транснаціональної корпорації. Така модель має вигляд досить привабливого синтезу зворушливої патріархальності і блискучого модерну, хоча має скромні перспективи з точки зору ефективності та науковості.

Кому вдається швидко і безболісно подолати консервативні забобони, або ж ті, хто вже давно існував в іншій системі духовних координат, отримують незаперечні і вирішальні конкурентні переваги на рівні особистості і їм не потрібно витрачати дорогоцінного часу на етично забарвлені пошуки прагматизму. Священні та невід'ємні права індивіда в індустріальному суспільстві (здійснювати придбання, володіти і здобувати прибуток) не ставлять їх перед моральною дилемою, а є виключно

стимулом для дії.

Прагматизм починається і завершується ідеологією максимізації прибутку, що невідворотно штовхає до забуття довгострокових перспектив суспільства, стабільності і наукової збалансованості його розвитку, він диктує необхідність переходу до якісно нового розуміння ефективності, а сам курс на європейську інтеграцію, засвоєння європейського досвіду – це адекватна рецепція європейського розуміння ефективності. Мова йде не про сліпе наслідування прагматизму як неперевершеного явища, а про його методологічний та науковий аналіз, що віддзеркалює мету даної статті.

У наших сучасних прагматичних рецепціях варто більше брати до уваги те, що розвинена Європа давно переросла спрощене розуміння ефективності дії прагматизму. Європейський прагматизм став більш соціальним, людянішим в межах власних кордонів.

Можна сповідувати і такі моделі прагматизму як американський “тейлоризм”, китайська “модернізація в чотирьох галузях”, керуватися державотворчою логікою “малих тигрів” Південно-Східної Азії або ж взагалі пригадати “казармений раціоналізм”. Хоча це не відповідає сучасним досягненням демократії, яка звабила нас стати на слизький шлях радикальних суспільних перетворень. Зазначимо: такий сучасний ідеологічний інтерпретатор класичного європейського прагматизму, як Рада Європи, наполягає на тому, що зміни якісних характеристик політичного середовища мають реально сприяти економічному і соціальному поступу як науковому напрямку.

Отже, у європейському розумінні будь-яка прагматична орієнтація, спрямована на досягнення якісних змін політичного середовища, вважається нонсенсом, коли вона не сприяє економічному і соціальному поступу. Такий прагматизм не може вважатися науковим, а цілком відповідає критеріям індивідуального прагматизму найкмітливіших членів суспільства.

Симпатии прагматизму витримують шалений тиск як з боку глобалістів, так і з боку ізоляціоністів. Їм доводиться балансувати між одними й іншими задля власного збереження. Глобальне середовище, набуваючи інколи знайомих ознак “незбагненого всесвіту”, багато кого навіть розхолоджує. Це позначається також і на суперечливому процесі пошуку, селекції, засвоєння та практичного використання міжнародного досвіду, і, зокрема, досвіду європейського. В таких умовах державотворчий прагматизм вимагає нарощування власних зусиль і власних інтелектуальних ресурсів.

Проблема вибору парадигми для нашого суспільства завжди була надзвичайно гострою та науково обґрунтованою. Інколи досить кумедно виглядає одночасна практична реалізація кількох майже несумісних парадигм. Всеохопна “багатовекторність” нашого мислення, неповторне вміння “твердо дотримуватися всіх принципів” переважає будь-які історичні аналоги, але не може замінити реальну комплексність. Набуті таким чином нові, наукові знання неможливо перевірити практикою, оскільки при невдачах завжди залишається нез'ясованим, чи викликані вони помилковістю відбору концепції, чи колективним небажанням і неспроможністю реалізувати будь-що. Державницька “непрагматичність” на певному етапі набула ознак характерної складової нашого типу культури. Парадоксально, але це відбулося саме тоді, коли постала потреба сформувати якісно нові, значно прагматичніші зв'язки між державою і людиною.

Використана література:

1. *Витгенштейн Л.* Логико-философский трактат. – М., 1958.
2. *Джем В.* Прагматизм. – К., 1995. – С. 3-5.
3. *Дьюи Дж.* Психология и педагогика мышления. – М., 1915. – С. 3; 6.
4. *Вебер М.* Прагматизм, дослідження його різних форм. – К., 1995. – С. 3.
5. *Карнап Р.* Значение и необходимость. – М., 1959.
6. *Конт О.* Курс положительной философии в 3-х тт. – Т. 1. – СПб., 1899.
7. *Куайн У.* Вещи и их место в теориях // Аналитическая философия: Становление и развитие. – М., 1998. – С. 322-342. – С. 3-5.
8. *Мах З.* Анализ ощущений и отношение физического к психическому. – М., 1908.
9. *Милль Дж. С.* Система логики силлогистической и индуктивной. – СПб., 1914.
10. *Рутковский Л. В.* Критика методов индуктивного доказательства // Избранные труды русских логиков XIX века / составитель Н. И. Кондаков. – М.: Из-во АН СССР, 1956.
11. *Спенсер Г.* Происхождение науки. – СПб., 1898. – С. 3-4.
12. *Тарский А.* Введение в логику и методологию дедуктивных наук. – М., 1948.
13. *Тюхтин В. С.* Диалектико-материалистический принцип отражения и творческий характер познания // Творческая природа научного познания. – М., 1984. – С. 15-26.

Аннотация

В статье рассматривается сущность прагматизма как способа стабилизации политической ситуации современной Украины в период построения демократического общества.

Annotation

The article deals with the essence of pragmatism as a way to stabilize the political situation of modern Ukraine during the building of a democratic society.